

енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27.06.2014 р. // Офіційний вісник України. – 2014. – № 75. – Т. 1. – Ст. 83.

5. Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.09.2002 № 1371 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 38. – Ст. 1776.

6. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Закон України від 10.11.2015 № 772-VIII URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/772-19>. (дата звернення: 16.11.2018).

Сірда Інна Михайлівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра Кропивницького відділення ННІ заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник **Лов'як О. О.**

ПОДАРУНОК У КОНТЕКСТІ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИМ І ПОВ'ЯЗАНИМ З КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Загальноприйняті правила суспільного життя пов'язують вручення подарунка із відповідною нагодою: певною подією, звичаєм або святом. Подарункові нагоди бувають різноманітними:

– звичаї та свята (День народження, ювілей, Новий рік, Весілля, День святого Валентина);

- вираження вдячності, подяки;
- демонстрація любові чи дружби;
- прояв співчуття;
- вираження співчуття.

Нерідко, подарунок наділений додатковим прихованим змістом. Його таємне значення обумовлене різними факторами: особистими відносинами людей, святковою нагодою, способом вручення презенту. Іноді подарунок накладає певні зобов'язання на того, кому його дарують, вимагаючи зворотного привітання.

На даний час поняття «подарунок» набуло занадто комерційного змісту. Існує навіть ціла індустрія з виробництва та продажу презентів на всі випадки життя. Так, багато компаній користуються подарунками, переслідуючи власні комерційні цілі (влаштовують конкурси серед

споживачів з подарунками для переможців, поширюють безкоштовні зразки своєї продукції або ж речі з атрибутикою компанії).

Під широко вживаними побутовим словосполученням «приймати подарунки» законодавець розуміє укладення договору дарування, передбаченого ст. 721 Цивільного кодексу України [1]. За договором дарування одна сторона (дарувальник) передає або зобов'язується передати в майбутньому другій стороні – обдаровуваному безоплатно майно, тобто, так званий, дарунок, у власність. Закон України «Про запобігання корупції» визначає подарунок як грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової [2].

Зазвичай, дарунком можуть бути як рухомі речі, в тому числі гроші і цінні папери, а також і речі нерухомі. Особам, уповноваженим на функції запобігання корупції в Україні забороняється безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб:

- 1) у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

- 2) якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи.

Обмеження щодо вартості подарунків не поширюється на подарунки, які:

- 1) даруються близькими особами;

- 2) одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси.

За загальним правилом право власності обдаровуваному на подарунок виникає, відповідно до ст. 722 ЦК України, з моменту прийняття такого подарунку. Під прийняттям дарунку розуміють не лише безпосереднє прийняття речі, яка дарується, а її символів (паспорт на мобільний телефон, побутову техніку, ключі тощо). У будь-якому випадку для укладення договору дарування необхідно не лише волевиявлення дарувальника, а і обдаровуваного, оскільки останній може відмовитися від прийняття подарунку. В цьому випадку договір дарування буде вважатися таким, що неукладений.

У випадку, коли дарунок направлено обдаровуваному без його попередньої згоди, (скажімо в коробці цукерок, у вітальному конверті, в квітах виявляться крупні грошові купюри та ін.), дарунок вважається прийнятим, якщо обдаровуваний негайно не заявить про відмову від прийняття такого дарунку.

Особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, прирівняні до них особи у разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка, незважаючи на приватні інтереси, зобов'язані невідкладно вжити таких заходів:

- 1) відмовитися від пропозиції;

- 2) за можливості ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію;

3) залучити свідків, якщо це можливо, у тому числі з числа співробітників;

4) письмово повідомити про пропозицію безпосереднього керівника (за наявності) або керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації, спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

Якщо особа, на яку поширюються обмеження щодо використання службового становища та щодо одержання подарунків, виявила у своєму службовому приміщенні чи отримала майно, що може бути неправомірною вигодою, або подарунок, вона зобов'язана невідкладно, але не пізніше одного робочого дня, письмово повідомити про цей факт свого безпосереднього керівника або керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації.

Про виявлення майна, що може бути неправомірною вигодою, або подарунка складається акт, який підписується особою, яка виявила неправомірну вигоду або подарунок, та її безпосереднім керівником або керівником відповідного органу, підприємства, установи, організації.

З огляду на те, що договір дарування є виключно безоплатним правочином, вчинення обдаровуванням на користь дарувальника будь-яких дій майнового чи немайнового характеру, є свідчення не укладеного договору дарування, а про існування певної попередньої домовленості осіб про оплатне надання послуг, речей, пільг тощо.

Безоплатність договору дарування не виключає існування певних мотивів, які спонукали дарувальника безоплатно передати певні речі. Такі мотиви можуть бути різноманітнішими: бажання дотримуватися певних традицій, віддячити за певну увагу, надія отримати зворотний подарунок тощо.

За часів Київської Русі подарунки завжди полюбили, вміли знаходити в них сакральний зміст та добрий знак. Наприклад, численні казки та перекази розповідають про ніж-подарунок, на якому раптово з'являлася кров, за умови що його власник потрапив у халепу. Або про те, як по обручці наречений впізнає свою майбутню наречену. Невипадково, у казках більшість магічних предметів герой не знаходить, а отримує у дар: чи мова йде про чарівний клубок, який вказує дорогу, або кільце, що виконує бажання.

На Русі слово «подарунок» мало брата-близнюка – «гостинець», що походить від слова «гість». За давнім звичаєм людина мала заходити до чужої домівки з гостинцем, а її, у свою чергу, добре частували у цьому будинку.

Святковий звичай колядувати також відзначений «подарунковою магією»: мала місце думка, що заможне життя пов'язане не тільки з великою кількістю гостинців на столі і в льохах, а й з обов'язковою щедрістю та готовністю ділитися з ближніми. На Масляницю дарували прикрашене печиво з різними написами: «кого люблю, тому дарую», «подарунок від коханого – дорожче золота». І до сьогодні жевріє звичай

обмінюватися на Великдень фарбованими яйцями. До речі, за часів СРСР користувалася популярністю схожа фраза – «книга – найкращий подарунок» [3].

У контексті подарунка доцільно враховувати загальновизнане уявлення про гостинність, яке є оціночним поняттям і його зміст повинен трактуватися, виходячи із конкретних обставин передачі подарунку: особи дарувальника і обдаровуваного; їх статі, національності, громадянства, посадового становища, події, яка зумовила зустріч цих осіб, та ін. Такими подарунками можуть бути певні буклети, листівки, диски, грамплатівки, фотоальбоми, книжки, стилізовані символи міста, підприємства, організації, де працює (перебуває на службі) дарувальник.

Вартість таких подарунків не повинна перевищувати один прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка, одноразово, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки.

Незважаючи на широке побутове тлумачення поняття «гостинність» в будь-якому випадку предметом дарування, не повинні виступати: грошові кошти, історичні, культурні та наукові цінності, вироби з дорогоцінного каменю чи металу, парфуми, алкогольні напої тощо.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України: Коментар. – Видання друге зі змінами за станом на 15 січня 2004 р. – Х.: ТОВ «Одісей», 2004. – 856с.
2. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року // Відомості Верховної Ради, 2014, № 49, ст. 2056.
3. Подарунок [Електронний ресурс]: режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%BD%D0%BE%D0%BA>.